

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 389/06-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Juraja Horvátha o sťažnosti RNDr. L. K. a V. K., obaja bytom B., zastúpených advokátkou JUDr. D. P., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 69/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. L. K. a V. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 69/94 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 69/94 konal bez zbytočných prietáhov.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. októbra 2006 doručená sťažnosť RNDr. L. K. (ďalej aj „sťažovateľ v 1. rade“) a V. K., obaja bytom B. (spolu ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. D. P., B., v ktorej namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 20 ods. 1 a podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 69/94.

Sťažovatelia uviedli, že 4. mája 1994 podali okresnému súdu návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území B. zapísaným na listoch vlastníctva č. 2293, č. 3895 a č. 6641, a okresný súd do podania sťažnosti ústavnému súdu nenariadil ani jedno pojednávanie vo veci. Okresný súd nereagoval na opakované návrhy sťažovateľov na vykonanie dôkazov ani na ich žiadosť o nariadenie znaleckého dokazovania na určenie pravosti podpisov, čím prispel k zbytočným priet'ahom a umožnil v priebehu súdneho konania bratovi sťažovateľa v 1. rade (odporcovi v namietanom konaní) nakladať s nehnuteľnosťami, ktorých výška spoluvlastníckych podielov bola sťažovateľmi spochybnená. Dňa 27. júna 2006 okresný súd vydal vo veci predbežné opatrenie, proti ktorému sa sťažovatelia odvolali.

Sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd vydal tento nález :

„Okresný súd Bratislava I svojím postupom v súdnom konaní vedenom na tomto súde pod spisovou značkou 12 C 69/94 porušil základné právo RNDr. L. K. a V. K. na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov upravené v čl. 48 ods. 2 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky článkom 20 ods. 1) Ústavy SR na právo každého vlastníť majetok a článkom 19 ods. 2) Ústavy SR na právo každého na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 389/06-9 z 22. novembra 2006 ju v časti, v ktorej sťažovatelia namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prijal na ďalšie konanie, vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol.

Na výzvu ústavného súdu právna zástupkyňa sťažovateľov oznámila, že súhlasí s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania, predseda okresného súdu požiadal listom sp. zn. Spr. 2083/04 z 24. januára 2007 o predĺženie lehoty na vyjadrenie k sťažnosti, pretože súdny spis sa nachádzal na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“).

V nadväznosti na odpoveď predsedu okresného súdu si ústavný súd vyžiadal z krajského súdu spis sp. zn. 12 C 69/94, z ktorého zistil nasledovný priebeh konania:

Konanie vedené okresným súdom začalo 4. mája 1994 doručením návrhu sťažovateľa v 1. rade na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Sťažovatelia 14. júla 1994 podali okresnému súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia. Okresný súd 21. júla 1994 vyzval sťažovateľa v 1. rade na doplnenie návrhu a na zaplatenie súdneho poplatku.

V roku 1995 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu (v apríli 1995) a sťažovateľa v 1. rade vyzval, aby oznámil cenu nehnuteľnosti, ku ktorej žiada určiť vlastnícke právo za účelom dodatočného vyrúbenia súdneho poplatku (18. apríla 1995). V roku 1996 okresný súd vyzval sťažovateľa v 1. rade na predloženie znaleckého posudku o hodnote nehnuteľnosti (18. novembra 1996).

V januári 1997 okresný súd doručil odporcovi návrh na dohodu, ktorú v decembri 1996 predložil sťažovateľ v 1. rade. Okresný súd 15. mája 1997 vykonal informatívny výsluch sťažovateľa v 1. rade, pri ktorom ho poučil o náležitostiach žaloby o určenie vlastníckeho práva a povinnosti dokladovať cenu sporných nehnuteľností. V nadväznosti na oznámenie sťažovateľa v 1. rade o bezpredmetnosti návrhu na začatie konania ho v júli 1997 okresný súd vyzval, aby výslovne uviedol, či berie návrh späť v celom rozsahu a žiada

zastaviť konanie. Okresný súd 9. decembra 1997 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku a vyjadrenie k návrhu odporcu na vydanie predbežného opatrenia z 27. novembra 1997. O návrhu na vydanie predbežného opatrenia okresný súd rozhodol uznesením z 23. decembra 1997.

Dňa 20. marca 1998 okresný súd predložil spis s odvolaním sťažovateľov proti predbežnému opatreniu krajskému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 19 Co 82/98 z 30. apríla 1998 napadnuté uznesenie potvrdil. Spis bol vrátený okresnému súdu 6. júla 1998.

Okresný súd 29. mája 2000 opäť vyzval sťažovateľov na upresnenie žalobného petitu pod hrozbou zastavenia konania a sťažovateľom odporučil za tým účelom požiadať o právnu pomoc advokáta. Sťažovatelia na výzvu súdu reagovali podaním, ktoré bolo doručené 14. júla 2000.

Uznesením z 1. augusta 2001 okresný súd konanie zastavil s odôvodnením, že sťažovatelia napriek viacerým podaniam nedoplnili návrh tak, aby bolo zrejmé, o aký určovací návrh ide. Po podaní odvolania okresný súd predložil spis 9. októbra 2001 krajskému súdu, ktorý ho vrátil za účelom doručenia predmetného uznesenia právnej zástupkyňi odporcu a 2. mája 2002 okresný súd opäť predložil spis krajskému súdu. Uznesením č. k. 9 Co 216/02-219 z 28. júna 2002 krajský súd napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu doručený 6. septembra 2002.

Na základe oznámenia sťažovateľa v 1. rade o úmrtí Ing. Š. K. (29. október 2002) okresný súd listom zo 17. marca 2003 požiadal Register obyvateľov Slovenskej republiky a Okresný úrad Bratislava I, osobitnú matriku, o informácie o úmrtí R. K.. Dňa 16. júna 2003 okresný súd vyzval sťažovateľa v 1. rade, aby predložil dôkaz o úmrtí Ing. Š. K., ktorého vo výzve označil ako odporcu. Uznesením z 18. septembra 2003 okresný súd pod následkom odmietnutia návrhu vyzval sťažovateľov na odstránenie nedostatkov návrhu na začatie konania (čoho sa domáhajú a špecifikáciu žalobného petitu).

V roku 2004 okresný súd zaslal upravený petit na vyjadrenie odporcovi (20. januára 2004) a sťažovateľov vyzval (2. marca 2004), aby predložili znalecké posudky o cene nehnuteľností za účelom dodatočného vyrúbenia súdneho poplatku. Po predložení znaleckých posudkov (24. augusta 2004) okresný súd vyzval sťažovateľov (20. septembra 2004) na zaplatenie súdneho poplatku a tiež aby oznámili, či trvajú na podanom návrhu vo vzťahu k označeným nehnuteľnostiam s tým, že nariadi znalecké dokazovanie na určenie ceny týchto nehnuteľností, pretože predložené posudky sa ich netýkajú. Sťažovatelia 4. októbra 2004 oznámili, že požadovaný znalecký posudok už predložili. Uznesením z 8. novembra 2004 vyzval okresný súd sťažovateľov, aby špecifikovali žalobný petit, uznesením zo 6. decembra 2004 ich vyzval na odstránenie nedostatkov upresneného návrhu z 18. novembra 2004 a 9. decembra 2004 ich vyzval na zaplatenie súdneho poplatku z rozšíreného návrhu. Následne sťažovatelia 17. decembra 2004 požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Uznesením zo 17. januára 2005 okresný súd nepriznal sťažovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov a 21. januára 2005 zamietol ich návrh na zmenu účastníka konania na strane odporcu a rozhodol o návrhu na pripustenie zmeny žalobného petitu. Po podaní odvolaní proti uzneseniam zo strany sťažovateľov vyššia súdna úradníčka predložila spis (11. februára 2005) konajúcej sudkyňi a následne bol spis predložený (14. februára 2005) krajskému súdu. Krajský súd uznesením sp. zn. 10 Co 44/05 z 30. novembra 2005 zrušil uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na zmenu účastníka konania na strane odporcu a vec vrátil na ďalšie konanie. Uznesením sp. zn. 10 Co 45/05 z 30. novembra 2005 krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov.

Po vrátení spisu (17. marca 2006) okresný súd uznesením zo 16. mája 2006 pripustil prístupenie ďalšieho účastníka do konania na strane odporcu a vyzval ho na vyjadrenie k návrhu. Odporca v 2. rade podal 1. júna 2006 návrh na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením z 27. júna 2006. Po podaní odvolania sťažovateľmi bol spis 31. júla 2006 a po vydaní opravného uznesenia opätovne 3. novembra 2006 predložený na rozhodnutie krajskému súdu.

Ústavný súd zistil 18. júla 2007, že krajský súd o odvolaní sťažovateľov rozhodol 18. mája 2007 a 3. júla 2007 zaslal spis okresnému súdu.

Na výzvu ústavného súdu z 20. júla 2007 odpovedala predsedníčka okresného súdu listom z 2. augusta 2007 a oznámila, že súhlasí s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 80/02, IV. ÚS 365/04) odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (I. ÚS 70/98, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 221/04) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie

účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom posudzovaného konania je žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorá je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto ju nemožno považovať za právne zložitú. Podľa názoru ústavného súdu by doterajšia viac ako trinásťročná dĺžka konania bola z ústavného hľadiska zrejme neprimeraná akémukoľvek právne a skutkovo zložitému konaniu, pričom v namietanom prípade skutkovú zložitost' veci ani nemožno posúdiť vzhľadom na to, že okresný súd dosiaľ nezačal vec meritórne prerokúvať. Zložitost' veci preto nemala vplyv na dĺžku a priebeh konania.

2. Hodnotením správania sťažovateľov ústavný súd dospel k záveru, že sťažovatelia majú podiel na zbytočných priet'ahoch v konaní, pretože podali neúplný a nejasný návrh na začatie konania, ktorého nedostatky neodstránili ani po viacnásobných výzvach okresného súdu (žalobný petit doplnili až podaním doručeným 17. októbra 2003, ktorý následne zmenili podaním doručeným 22. novembra 2004).

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 22/03, IV. ÚS 299/04), podľa ktorej procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, za postup vo veci samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu konania nesie vo výraznej miere účastník (§ 6, § 120 ods. 1 a iné Občianskeho súdneho poriadku), ktorý je zodpovedný najmä za doručenie jasného, určitého a zrozumiteľného žalobného návrhu. Súd v sporovom konaní nie je povinný konať z vlastnej iniciatívy, najmä nahradzovať úkony účastníkov pri uplatňovaní ich nárokov, plnení procesných povinností a využívaní procesných práv (IV. ÚS 24/03).

3. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v namietanom konaní, bol postup okresného súdu.

S ohľadom na stav konania ústavný súd nepovažuje za potrebné osobitne poukazovať na jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu alebo hodnotiť efektívnosť jeho úkonov, pretože už samotná dĺžka konania v spojení s doterajšou činnosťou okresného súdu zameranou prevažne na odstránenie nedostatkov návrhu na začatie konania a riešenie základných procesných otázok postačuje na vyslovenie záveru o existencii zbytočných prietáhov v tomto konaní, za ktoré aj pri zohľadnení podielu sťažovateľov nesie zodpovednosť okresný súd.

Ústavný súd preto rozhodol, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 69/94, ktorý nesmeroval plynulo a efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov, kvôli ktorej sa obrátili na okresný súd, porušil ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 69/94 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia nežiadali, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie, ústavný súd o tomto nároku nerozhodoval. Ústavný súd nerozhodoval ani o úhrade trov konania, pretože sťažovatelia si nárok na náhradu trov konania neuplatnili.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. októbra 2007